

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én egy íven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 fittal fizethetnek elő, féléves előfizetés el nem fogadtatik.

Előfizetési és hirdetési díjak az erdélyi gazdasági egyesület pénztárához Kolozsvárra czímzendők.

A hirdetési díjszabályzatról az erdélyi gazdasági egyesület titkári hivatala ad felvilágosítást.

Az erdélyi gazdasági egyesületnek mély és igaz gyásza van, midőn legrégebb, leghivebb és legbuzgóbb tisztviselője:

Dr. HINTZ GYÖRGY

egyleti pénztárnok elhunytát fájlalja, ki 1866 óta lankadatlan eréllyel, fáradhatatlan munkássággal végezte nehéz és felelősségteljes hivatását!

Egyletünk t. tagjai, valamint lapunk szives olvasói ismerik azon mintaszerű beszámolást, melyet a ma már boldog emlékü évente az egyesületi közgyűlés elé terjeszteni szokott; és a milyen tiszta volt e beszámolásnak minden sora, száma, — olyan tiszta, becsületes és jellemes volt az elhunytnak is minden szava, betűje, tette!

Sokoldalú tevékenysége kiterjedett mindenüvé, a hol jóról, nemesről volt szó — és a közügy előmozdításával akárhányszor a saját dolgát tette hátra!

Nyugodjék békével az elhunyt nemes lélek azon a földön, melyet fennkölt eszméivel megvilágított, törhetlen igyekezetével megtermékenyített! —

Nines többé phylloxera!*)

(GV.) Alig ütött be szőlőinkbe a rettegéssel várt csapás s már egy újabb veszély fenyegeti a tapasztalatlan gazdát; mert a phylloxerát nyomban követi — az ellenszer!

A kolozsvári napi lapok a fenti hangzatos czim alatt terjedelmes hirdetést közölnek, melyben „az első erdélyi szabadalmazott chemiai gyár“ tulajdonosa filloxera irtó szerét ajánlja! A hirdetés -- bizonyosan szerénységből -- nines aláírva s így utána kellett járnunk, hogy ki ő és merre van hazája? Sikerült is a következőket konstatálni:

1) Első erdélyi szabadalmazott chemiai gyár nem létezik, — a ki tehát ilyent hirdet, az hazudik és csal!

2) A bel-királyutca 6-ik szám alatt lakó L. J.-nek idei 1302. sz. alatt a városi főkapitányság, mint első foku iparhatóság engedélyt adott „vegyi gyár t m á n y kereskedésre.“

3) A szabadalom — fájdalom — létezik, hiszen nálunk mindenre adnak pátenst, de ez még természetesen nem jogosítja fel az illetőt arra, hogy az anyagot gyárthassa is! —

Míndezek egyébiránt első sorban a hatóságra tartoznak — ha ugyan van nálunk ilyen; — a mi kötelességünk óva inteni a gazdákat, hogy e szemtelen csalásnak áldozatul ne essenek!

A használati utasítás különben oly otrombán van szerkesztve, hogy még a figyelmesebb laikus is meg kell, hogy ütközzék benne! Például: „e szernek alkalmazása olykép eszközendő, hogy azzal a filloxera által meglepett szőlőtöskéket a gyöké rnél be kell ken ni, a mi által nemcsak a filloxera irtatik ki, hanem a gyökerekbe új élető erő és termőképeség s z e r e z t e t i k; ugy, hogy e szer alkalmazása után a szőlő dúsabban terem, mint azelőtt s a gyümölcs is izletesebbé válik!“ —

A sokat tűrő papiros régóta nem hirdetett ilyen vakmerő hazugságot!

— Az illető szer egyébként ugy az erdélyi phylloxera-kormánybiztosnak, valamint a központon is be lett mutatva; mindkét helyen kijelentették a szakértők, hogy az már a priori sem alkalmas és azért minden külön kísérletezés felesleges! A feltaláló azonban ugy látszik nem nyugodott meg e végzésben, hanem szabadalmat kért és — kapott is; evvel neki indul, lefőzni nagy szavakkal a könnyen hívő közön-

*) T. Iaptársainkat az ügy érdekében kérjük ezen czikknek szives átvételére.

séget, — hiszen egy 3 kilós doboz csak 4 frt 50 kr, tehát egy holdra alkalmazva 90 frttal épen kijövünk!! —

— A földművelésügyi miniszterium, hogy a gazdaközönséget az ily zsebelésektől lehetőleg megmentse, a következő rendeletet intézte valamennyi törvényhatósághoz és közigazgatási bizottsághoz:

„Tapasztalván azt, hogy ugyszólván napról-napra sűrűbben hirdettetnek és dicsértetnek a phylloxera irtására állítólag alkalmas szerek, a nevezett rovar által amugy is érzékenyen sujtott szőlőbirtokosok érdekében szükségesnek találom, hogy a közönség figyelmeztetve legyen arra, hogy hasonló szerek vásárlásától és alkalmazásától óvakodjék.

Ugyanazért felhivom t. czimet, hogy minél kiterjedtebb módon figyelmeztesse a szőlőbirtokosokat azon körülményre, hogy ekkoráig, daczára annak, hogy ily szer feltalálására magas jutalmak tűzettek ki, nem sikerült a phylloxera ellen oly szert feltalálni, mely sikeres vagy általában ajánlható volna. Vanuak ugyan vegyszerek, mint pl. a szénkéneg, melyeknek kellő mértékben való alkalmazása mellett a rovar elpusztul, de ez esetben a szőlőtőke is áldozatul esik, s így ezen szerek sem nevezhetők szoros értelemben phylloxera irtó szereknek, hanem mivel gyérebbe alkalmazandók, éppen, hogy a phylloxerával együtt a törzset is tönkre ne tegyék, „gyéritőszerek“-nek. A gyéritőszereknek okkal-móddal alkalmazása a kormány részéről is ajánlatik és eredménynyel több helyütt alkalmaztatik is.

Figyelmeztesse továbbá a szőlőbirtokosokat arra, hogy a miniszterium kebelében fennálló országos phylloxera kísérleti állomásnak egyik főfeladatává tétetett az, hogy a felmerülő állítólagos phylloxera-irtó szereket tanulmány, vizsgálat és kísérlet alá vegye s azok értékéről a közönséget tájékoztassa.“ —

— Valjon igen tisztelt hatáságaink a sűrűen következő adóügyi felhívások mellett néha-néha egy ilyen hirdetményt is nem tehetnének-e közzé? Vagy az efféle ministeri leirat csak számot kap az igtatóban és aztán az irattár porlepte álmát alussza?? —

A ragadós betegségek terjedése és annak korlátozása.*)

Az egyes betegségek ismertetésénél felemlitettem, hogy a fertőzőanyag milyen uton fertőzheti az iránta fogékony állatokat. Láttuk, hogy

*) Mutatvány irodalmi szakosztályunk könyvkiadó vállalatának „Utmutató a ragadós állati betegségek elleni védekezésben“ című füzetéből. (II. évfolyam, 4-ik, azaz utolsó füzet.)

a gombák egy része nemcsak a közvetlen érintkezés folytán, hanem a levegővel is bejut az állatok testébe. A másik rész ilyen úton már nem fejtheti ki fertőző hatását, mert életfeltételei a betegek váladékaihoz kötik, míg a harmadik rész csakis akkor válik veszélyessé, ha egyenesen az állatok vérébe jut. Ezek szerint a fertőző gombák hatása meglehetősen szigorú feltételekhez van kötve s csak a véletlenül jövő alkalom adja meg nekik a továbbfejlődés lehetőségét. Ha ez az alkalom nincs meg, akkor a gombák bizonyos idő múlva elpusztulnak s a jelenlétük által keletkező betegségekkel nem fogunk találkozni, míg valamerről be nem hurcolják hozzánk.

Az állatforgalom szigorú ellenőrzése mellett a keleti marhavész hosszú ideig távol maradt hazánktól s ehhez hasonlóan látjuk, hogy a taknyosság, veszettség és tüdővész csak ott jut nagyobb elterjedésre, a hol a behurcolt fertőző anyag gyökeres kiirtásával keveset törődnek s a baj terjedését közönyösen veszik. Kevés körütekintéssel a legtöbb esetben nyomról-nyomra lehet követni a ragadós betegségek terjedését s ezek a nyomok igen gyakran a baj természetének hiányos ismeretére, majd a hitetlenségre, végül pedig az anyagi érdekek mindenáron való dédelgetésére vezetnek vissza.

Ha tudjuk, hogy a ragadós betegségben szenvedő állatok a megbetegedés kezdetétől fertőzhetnek más állatokat, önként következik, hogy a ragadós betegségek terjedése a betegekkel, ezek hulláival vagy hulladékaival való érintkezésből veszi eredetét. De vannak itt közvetítők is. Ilyen első sorban a betegek ápolója és minden egyén, a ki betegek körül vagy azok istállójában megfordul. Bár miként óvakodjék az ember: ruhájára, sőt a csizmája talpára is ragadhat olyan anyag, melylyel tova csepeli a fertőző gombákat. Ilyen közvetítő lehet aztán az itató edény, a trágya, hugy, takarmányhulladék, az istálló eszközök, a betegre terített pokrócz, kötél és a munka közben használt iga (lószerszám, járom stb.)

A ragadós betegekkel való érintkezésre, utközben, vásárokon, közös szálló és itatóhelyeken, közösen végzett fuvarozásnál és a közös legelőkön nyílik legtöbb alkalom s számtalanszor tapasztaljuk, hogy ilyen érintkezések után szétterjed a bántalom.

A közvetítőknak is nagy szerep jut, és itt első sorban ismét a betegekkel érintkezésbe jutott embereket — pásztorok, ápolók és mézsárosok — kell említenem, a kik sokszor minden figyelmeztetés ellenére könnyelműen járnak-kelnek istállóról-istállóra, vásárról-vásárra.

A fertőzőket felfogó anyagok és tárgyak már szűkebb körben terjesztik a bajt, de azért nem tartozik a ritkaságok közzé, hogy a fertőzött udvarnál minden elővigyázat nélkül kihordott trágya egész vidéken szétterjeszti a betegséget; sőt az is megtörtént, hogy a beteg nyájából ellopott kolomppal hurczolták tovább a bajt. Majdnem hihetetlen, hogy a ragadós betegségek terjedésére a legtöbbször ilyen kicsinyes alkalmi okok szolgálnak.

De megtaláljuk ezek mellett a nagyobbakat is. Ilyen mindjárt a ragadós betegségek fellépésének gyakori eltitkolása és a betegeknek vagy a velük érintkezésben volt — tehát gyanus — állatoknak közforgalomba való hozatala. Régi szokás — de veszélyes, — hogy ha döglik a jószág, adjunk tul rajta; így aztán a helyett, hogy a bajt keletkezése helyén elfojtani igyekeznénk, szétszórjuk azt messze földre. Nagy hiba ez és mindig megboszulja magát, valamint az se történik gazdatársaink károsítása nélkül, ha a ragadós betegekkel érintkezésben volt s látszólag egészséges állatokat közös utakon hajtunk vagy ilyen helyeken munkára használunk. Ezekben minden valószínűség szerint már benne van a baj csirája és váladékai fertőzhetnek is.

A nagy okok közt kell említenem a hullák eltakarítása körül mutatkozó ferdeségeket is. Alkalmas helyen kijelölt és jól elkülönített dögtere nagyon kevés községnek van, sőt sok községben és nagyobb uradalmakban egyáltalán nincsen is a dögök elásására külön hely, hanem jól-rosszul ott takarítják el (még a legelőn is!), a hol eldöglöttek. Néhol a folyóvíz (a melyből itatnak) a rendes temető hely, más helyen pedig a kutyák, csókák és varjak végzik a dögök elemésztését. Talán az elmondottak után nem kell sokat bizonyítgatnom, hogy milyen alkalmul szolgálnak ezek a ragadós betegségek szétterjedéséhez.

Vásárterek, gabona- és szénapiaczkok, közös csordák gyűlőhelyei, nagyobb forgalmu utak, vasuti raktárak és marhafelrakó helyek környéke, még járványos betegségek közeledtével se vettettek gyökeres tisztogatás alá, s így az ott járó beteg vagy fertőzött állatok váladékai többé-kevésbé ellepik azokat, tehát szintén közvetítik a fertőző gombák tovább jutását; míg egyes legelőterületek, vizenyős rétek és az istállóhoz vagy trágyadombhoz közel épített kutak állandó forrását képezik egyik-másik bajnak. —

Az egyes országok állatállománya a nemzetek vagyonának teteemes részét képezi, s ha ez veszélyeztetve van, a helyi hatóságok és a kormány kell, hogy megmentéséről gondoskodjanak. A ragadós beteg-

ségek járványszerű szétterjedésénél pedig még az enyhén lefolyó ragadós betegségek is, ha nagy területen uralkodnak, vagy — mint a szájszáj- és körömfájás — országos járványnya fejlődnek: milliókra menő veszteségeket szoktak szülni. Ez az oka, hogy a ragadós betegségek behurczolását sehol sem türik szivesen s a legszigorubb intézkedésekkel állnak elébe.

A vészlepte küzségek a belforgalomból, a vészes küzségek pedig a nemzetközi forgalomból záratnak ki. A forgalomból való kirekesztés rendszerint az állatállomány értékének csökkenését vonja maga után s így a betegséggel magára hagyott ország piacot veszítve, saját határain belül kénytelen tengődni. Ez pedig már országos csapás, melynek elbáritása kötelesség. Ebből a czélból idők folytán sokféle intézkedés és számos kísérlet történt már, de mert itt nemcsak a betegséggel, hanem az emberek egyéni érdekeivel, sőt igen sokszor felfogásával is meg kell küzdeni: a haladás szerfelett lassu.

Az intézkedések már kezdettől fogva az állatforgalom korlátozására irányultak, a kísérletek pedig részint a gyógyszerekkel való gyógyítást, részint a védőoltásokkal való mentesítést célozzák. A gyógyítás eddigelé nagyon kevés eredményt adott, a védőoltások pedig csak biztatnak a jó eredménnyel s még mindig kétes, hogy beválnak-e?

Az eddig összegyűjtött adatok és tapasztalatok határozottan azt mutatják, hogy a helyesen alkalmazott óvó és elfojtó szabályoktól legtöbb eredményt várhatunk. Ezeken a tapasztalatokon nyugszik ma Európa legtöbb államának védrendszere, melylyel a ragadós betegségek terjedését gátolni óhajtja.

Nálunk az 1888. évi VII. t. cz. megalkotásával lett erről gondoskodva, s ma ennek utasításait kell követniünk.

A törvény ide vonatkozó intézkedései két csoportra oszthatók:

1. a ragadós betegségek behurczolásától óvó;
2. a behurczolt vagy fellépett ragadós betegségek elfojtása és terjedésének meggátlására szolgáló intézkedésekre.

Az „óvó“ intézkedések első sorban az ország határainak szükség szerinti elzárására és a behozott állatok vagy fertőzött tárgyak vizsgálatára vonatkoznak. Az ország területén a marhalevélügy és az állatvásárok rendezettek, a vágóhidak, közös legelők és az állatforgalom felügyelet alá vétetett s ezek kiegészítéséül a belső megbetegedések bejelentése kötelezővé tétetett.

A fellépett betegségek elfojtására és terjedésének meggátlására

egyebeken kívül a zár alá helyezést és a lebunkózást vette fel a törvény. A zár alá helyezés a szórvaosan jelentkező betegedéseknél csak az egyes udvarokra terjed, míg járványosan terjedő bajoknál a községekbe is alkalmazható. Végül a ragály által befertőzött területek és istállók fertőztelenítésével, a fertőző gombák kipusztításával vagyis a betegség gyökeres elfojtása célozotatik.

Ezek szerint a törvény védi és ápolja a közérdeket, de minket egyeseket az irás szavaival fizet ki: „ember, őrizd magad, én is úgy őrizlek“. De nem is lehet ez másképen, mert ezen a téren csak akkor fogunk maradandó eredményhez jutni, ha minden ember megteszi a maga kötelességét.

Általában a következőket tartasuk szem előtt:

1. állataink elhullását vagy belső megbetegedését az előljáróság-nál azonnal jelentsük s ha gyanitjuk, hogy a baj ragadós, a beteget az egészségestől szigoruan különítsük el;

2. olyan istállóba, legelőre vagy udvarra, a hol ragadós betegség van, ne menjünk ;

3. járványos betegségek uralkodásakor a közös utakat, fogadókat, közös itató és legelő helyeket, vásárokat stb. kerüljük s általában csak mulaszthatlan dolgaink elvégzésére használjuk a betegség iránt fogékony állatot;

4. idegen embereket az istállóba ne bocsássunk s az idegen helyről vett jószágot legalább 8 napig a többiektől külön tartasuk ;

5. takarmányt csak olyan helyről vegyünk, a hol ragadós betegség nem uralkodik.

Ragadós betegségek fellépése esetén, a bejelentés és elkülönítés mellett arra kell törekednünk, hogy a beteg okvetlenül istállóban maradjon vagy a legelőn olyan helyre szorittassék, a hol az egészségesekkel való érintkezés lehetősége ki van zárva. A betegektől származó izéket, alomszalmát, trágyát, ganójlevet stb. szintén úgy kezeljük, hogy az egészséges állományt ne veszélyeztesse, s ha ez másként nem történhetnék, a tüzre alkalmas hulladékokat elégetjük, a többit pedig elásás vagy fertőztelenítés utján naponként ártalmatlanná tesszük. A betegek körül használt istállóeszközöket, itató edényt vagy más szerszámot a betegség tartama alatt az egészséges állatokhoz nem vesszük, sőt a felgyógyulás után is csak akkor, ha már tisztitva és fertőztelenítve lettek. Igy kell rendelkezünk a cselédséggel is. Az a cseléd, a ki a betegekkal érintkezik, az egészséges állatokhoz ne közelítsen, sőt

a betegek felgyógyulása és elhullása után is csak akkor, ha ruháit és csizmáját kellően megtisztította és fertőtlenítette.

A ragadós betegségek elmulásával a betegek tartózkodási helye fertőtlenítendő, még pedig az állategészségügyi törvény végrehajtásához kiadott rendelet 98—100. §§-ban előirt módon. A rendes tisztogatás mellett nagy súlyt fektetünk itt a forró lugos vízzel való lemosásokra, mivel bizonyos, hogy a fertőző gombák legtöbbje a forró víznek hosszabb hatása mellett tönkre megy. Az átnedvesedett istállóföldet jó ásonyom mélyen kiássuk és a többi szeméttel egy már előre elkészített gödörbe hordjuk; a hidlás és jászol használható faréseit forró lugos vízzel lesurolva, a kiszikkadás után meleg kátránnyal kenjük be, a falat és jászololdalakat pedig 5—6%-os kreolin vagy karbolsavas oldattal meszeljük be.

Az istálló-eszközöket ép így tisztítjuk, a vasrészeket izzó parázsban hevítjük, míg a betegségből felgyógyult állatokat 5%-os kreolin oldattal mossuk le.

A hullákat megfelelő óvatossággal szállítjuk a dögterre, nehogy utcahosszat szórjuk szét váladékait. A hullagödör legalább két méter mély legyen. A hullára betemetés előtt oltatlan meszet, a behantolt hullagödörre pedig köveket vagy töviset rakunk, hogy állatok ott ne járhassanak és a kutyák ki ne kaparhassák.

Mindezek a beteg testében elszaporodott fertőző gombák helyhez kötésére és megsemmisítésére szolgálnak; az eredmény rendszeren a mi körültkintő pontosságunktól és a cselédség lelkiismeretességétől függ. Ha mindent megteszünk, célhoz jusunk, de ha csak egy hajszálnyi részt engedünk, célát nem érünk, mintha semmit se tettünk volna.

Kolozsvár.

Jakab László.

A hernyók pusztítása ügyében

hellyel közzel mégis csak történik valami, így Kolozsvár főkapitánya a következő felhívást bocsátotta ki:

„Az erdélyi gazdasági egyeslet gyümölcsészeti szakosztályának értesítése szerint a gyümölcsfák ellenségei között különösen a galagonya özöndék vagyis az ugynevezett fehér pillangó hernyói, a mult két száraz nyár következtében teménytelenül elszaporodtak s a folyó év tavaszán letarolással fenyegetik gyümölcsészetünket.

Nemkülönbén a gyűrűs pókok is, mely petéit az ágakra gyűrűkbe rakja, nagy mennyiségben jelentkezett.

Ehhez járul, hogy a cserebogarak időszaki megjelenése is határunkban a folyó év tavaszára esik.

Ezen veszély megelőzése és a kártékony rovarok elpusztítása czéljából felhivom a város polgárságát, nevezetesen pedig a gyümölcsösök tulajdonosait, bérliit és hegyek előljáróit, hogy a gyümölcsfák hernyózását még e hó folyamában, legkésőbb azonban márczius hó 20-ig eszközöljék és hajtsák végre, mert ellenesetben a tanács által kiküldendő számbavevő bizottság és hegyi előljáróságok jelentései alapján a mulasztók költségére nem csak hatóságilag fog a lehernyózás végrehajtatni, hanem ezenkívül ellenök az eljárás is be fog vezetetni.

Végül figyelmeztetem, hogy azok részére, kik cserebogarat nagyobb mennyiségben pusztítanak, a volt földmivelés-, ipar és kereskedelemügyi m. kir. miniszterium 1880. márczius hó 2-án 31344—1879. sz. rendeletével jutalmat helyezett kilátásba. —

— Igaz, hogy Erdély „fővárosától“ ez érdemben többet vártunk volna, de elégedjünk meg ezzel is — kezdetnek; csak legyen aztán, a ki végrehajtsa! A cserebogarak pusztítása tehát ezután is az egyesek tetszésére marad bízva ??? —

— Ugyanezen ügyben Nagy-Küküllőmegye derék alispánja arról értesítette erdélyi gazd. egyletünket, hogy a hernyók és cserebogarak kiirtására vonatkozó intézkedések az ott 1880-ban alkotott és a belügyminister által helybenhagyott szabályrendeletben bennfoglaltatnak és így az egyletünk által ajánlott eljárás követése különben is kötelezőleg elrendelve van!

Ugy látszik Nagy-Küküllőben is megelőgesznek azzal, a mivel az egyszeri cigány, midőn felkiáltott: hála isten, csak hogy a rák a levélben van?!? —

A korai vetés hátrányai.

Noha üzleti szempontból előnyös, ha a kertész minél korábban állithat elő zöldségféléket, virágokat és más növényeket, sokszor mégis nagy kár háramlik reá abból, hogy a korán kikelt palántákat nem ültetheti el annak idején, s hosszabb időn át a csészékben, melegágyakban stb. kell maradniok. Ilyenkor vagy nagyra nőnek, úgy hogy az átültetés után többé erőteljes növényekké nem fejlődhetnek, vagy néha mintegy visszafejlődnek, megfásodnak, hosszú karógyökereket bocsátanak, míg a vékony gyökerek megfogynak; pedig ez utóbbiakra a növénynek nagy szüksége van, midőn átültetik, hogy új helyén gyökere-

ket hajthasson és táplálékot vehessen fel. Ama növények, melyek sokáig állnak kelőhelyükön, beteges gyökerűek s átültetve rendszeren elpusztulnak. Mindezen esetekben tehát az igen korai vetés káros. Mielőtt tehát a vetéshez fognánk, meg kell fontolnunk: meddig állhatnak a növények a melegágyakban vagy más edényekben a nélkül, hogy tulfejlődnének vagy gyökereik megbetegednének és mikor ültessük át. Oly fajták, melyek lassan nőnek, korán vethetők, ugyszintén az olyanok, melyet szabadba vagy cserepekbe való átültetésük előtt pikrozni, azaz más szekrényekbe vagy melegágyakba ültetni kell. A többi hamarabb fogamzik meg és erőteljesebb, ha későn vetjük, Legkárosabb a korai vetés a zöldségfélékre, úgy, hogy gyakran teljesen haszontalannokká lesznek. Ugyanezt mondhatjuk sok virágról is. És ha a növények gyökerei épségben maradnak, mégis legtöbbszörre kiélt növények, melyek átültetve azonnal természetes rendeltetésüknek megfelelni igyekeznek, virágoznak, magot hoznak és elpusztulnak a nélkül, hogy várákozásunknak eleget tettek volna, Egészen mást mutat egy fiatal, erőteljes és ép gyökerű növény, midőn átültetjük. Könnyen nő, kiszélesedik, elágazik, sok gyümölcsöt hoz és sokáig él. A korai vetés legkevésbé árt meg a cserepes növényeknek; mert a palántákat bármikor el lehet ültetni, a nélkül, hogy számolni kellene a külső légmérséklettel; továbbá az oly nyári virágoknak, melyek elég erősek arra, hogy ha már áprilisban szabadba jönnek, a hidegnek ellentállhassanak, azonkívül olyanok is, melyek lassu növéjük miatt pikrozást kívánnak. A cserjefélék közül csak azokat lehet korán vetni, melyek mindjárt az első évben virágzanak. Semmi esetre sem szabad a zöldségféléket korán vetni; akár pikrozni vagy egyenkint cserepekbe ültetni akarnók, hogy midőn megerősödtek, vagy melegágyba, vagy szabadba ültessük azokat.

(K. L.)

Állatkiállítási szakosztály végrehajtó bizottságának ülése 1890 február 14-én.

Tartatott elnök Gróf Bánffy György elnöklete alatt, jelen voltak: Sigmund Dezső alelnök, Szabó József, Báró Bánffy Ernő, Duha Imre, Sárosy Pál, Dr. Szentkirályi Ákos, Tóth Zsigmond, Dr. Nagy Mór, Gróf Beldi Ákos, Jakab László, Vörös Sándor és Gamauf Vilmos, e. titkár.

1. Elnök a szép számmal megjelent tagokat melegen üdvözlővén,
— az ülést megnyitja.

2. E. titkár bemutatja a VII-ik tenyészállatkiállítás alkalmával tartott közgyűlés jegyzőkönyvét — tudomásul szolgál.

3. E. titkár felolvassa Dr. Szentkirályi Ákos tagtársnak a VII-ik állatkiállítás érdekében tett utazásáról szóló jelentését — a jelentés tudomásul szolgálván, 48 frt 50 kr. utiköltség egyidejűleg kiutalványoztatott.

4. E. titkár bemutatja a részjegyszelvény-kisorsolásról szóló kimutatást — tudomásul szolgál.

5. E. titkár előterjeszti a VII-ik állatkiállítás bírálatáról készített összkimutatást — tudomásul szolgál.

6. E. titkár felolvassa az összjurynek ugyanakkor tartott ülésének jegyzőkönyvét — bizottság beható vita után a következőket határozza:

a) Béli Tivadar tagtárs azon indítványára nézve, hogy kanczaanyagunknak Oláhországba való nagymérvű kivitele ellen lépések tétessenek, mert legjobb kanczáink vitetvén ki, ezzel kivált a Székelyföld lótenyésztése veszélyeztetik; minélfogva orvosszerű magas vámok alkalmazását ajánlja; — határoztatott, hogy a t. indítványozó legyen szíves ebbeli kívánságait behatóan indokolni s azt közgazdasági és statisztikai adatokkal támogatva újból beküldeni, hogy bizottságunk ennek alapján a további teendőkről intézkedhessék;

b) azon indítvány, hogy a fedél nélküli állások féleresztes tetővel láttassanak el, elfogadtatott és egyelőre az u. n. bikasor fog betetőztetni, miglen az újabban javaslatba hozott korlát- vagy karámkészítés a gulyamarka részére a kiállításon nyilvánulandó vélemények meghallgatásáig függőben hagyatott. Egyszersmint elhatároztatott, hogy a lóistállóban a boxok mozgathatókká alakíttassanak át és egyszersmint alkalmas helyen takarmány-félszer építtessék, hol bizonyos díj mellett a kiállítók saját készletüket berakhassák;

c) azon kívánsága az összjurynek, hogy a lóbírálati lapokon az „általános benyomás“ című rovat ne első, hanem utolsó legyen — teljesíttetni fog.

7. E. titkár előterjeszti Egan Ede urnak a VII-ik tenyészállatkiállítás alkalmával erdélyi szarvasmarhatenyésztésünk érdekében tartott nagybecsű értekezését és annak kinyomatása és terjesztése iránt intézkedést kér — bizottság a munkálatot 1000 példányban kinyomatni határozza, melyből 50 a szerző urnak lesz átengedendő. A terjesztés céljából szükségesnek látja a bizottság, hogy az értekezés az összes

szakosztályi tagoknak és nevesebb kiállítóknak, gazdasági egyleteknek, közigazgatási bizottságoknak és közgazdasági előadóknak oly kísérelvéssel küldessék meg, hogy netáni megjegyzéseiket folyó évi május hó 1-éig bizottságunkhoz beküldeni sziveskedjenek, hogy azután az összes vélemények meghallgatásával behatóan indokolt érdemleges határozatot lehessen hozni e nagyfontosságú ügyben.

8. Országos baromfityénysz-egylet a kiállítás alkalmával felmerült 8 frtnyi költségét utalványozni kéri — az összeg kifizetése elrendeltetett.

9. Ugyanaz a szállítási díjtöbblet czimén összesen fizetett 7 frt 24 krt megtéríteni kéri — az összeg kifizetése engedélyeztetett.

10. Elnök az államsegély kérelmezése ügyében intézkedéseket kér — bizottság külön-külön kérvénybeu 3000 frt és 4000 franknak kegyes megadását fogja a nmlgu ministeriumtól kérelmezni; továbbá, miután a 6. b) alatt említett építkezések rendkívüli terhet rónak a szakosztályra, ezeknek részbeni fedezésére külön 1000 frtnyi segélyt fog a mellékelendő költségvetés alapján kérni.

11. Elnök az idei kiállítás határidejének megállapítására kéri fel a bizottságot — határoztatott, hogy a VIII-ik tenyészállatkiállítás augusztus hó 29-étől szeptember 1-éig tartassék és a nmlgu ministerium felkéressék, hogy a fogarasi lovak árverését ismét ezen alkalmakra Kolozsvárra visszahelyezni méltóztassék.

12. Elnök kimerítő indokolással előadja, hogy kiállításunk megnyit nyerne, ha másnemű tárlatokkal, például termény-, virág-, gyümölcs-, mézkiállítással volna kapcsolatos, ha ott naponta kisebb mérv-sorsolás, esti zene stb. tartatnék; mely érdekes fejtegetéseket alelnök Sigmond Dezső szintén igen talpraesetten egészít ki — bizottság mindenekelőtt őszinte köszönetet mond elnökeinek kiváló gondoskodásukért és hogy a nagyszabású terv sokoldalú részletei kellően tárgyaltathassanak, a két elnök, Szabó József, Báró Bánffy Ernő, Dr. Szentkirályi Ákos, Bodor László, Gróf Béldi Ákos, Ritter Gusztáv, Dr. Nagy Mór és a titkár személyeikben előkészítő bizottságot küld ki azon felkérréssel, hogy munkálatának befejeztével azt azonnal a plenum elé terjeszteni sziveskedjék.

13. Dr. Szentkirályi Ákos indítványozza, hogy a földmivelésügyi minister: Gróf Szapáry Gyula ur ő nmlgának külön átiratban köszönet és elismerés szavazzassék azon gondoskodásáért, melyet újabb időben az erdélyi szarvasmarhatenyésztés és különösen a magyar fajta erdélyi

typusának felkarolása ügyében tanusítani kegyes volt — egyhangulag elfogadtatván, az ily értelemben szerkesztendő felirat fel fog terjesztetni.

14. Ugyanaz indítványozza, hogy az állatkiállítási szakosztály nyisson egy könyvet, melybe az erdélyi tenyésztők eladásra szánt állataikat bejelentésék, a minőség és az ár megjelelésével. A bejelentésre szólítottassanak fel, de egyéb kötelezettség egyelőre ne háramoljék a bejelentőre. Később kötelezővé lehetne tenni, hogy azt is bejelentésék, ha állataikat már eladták; — bizottság örömmel fogadván a gyakorlati javaslatot, annak bővebb kidolgozására a t. indítványozót kéri fel.

16. Elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Sigmond Dezső és Szabó József tagtársakat kérvén fel — az ülést bezárja. —

Hitelesítik:
Szabó József,
Sigmond Dezső.

Gr. Bánffy György,
sz. elnök.
Gamauf Vilmos,
sz. jegyző.

Kőbányai sertésüzlet 1889-ben.

Az I. magyar sertéshizlaló részvénytársaság XX. évi jelentése a budapest-kőbányai sertésüzlet 1889. évi állapotáról a napokban kiadotván szét, érdekesnek találjuk ebből a következőket közölni: az összes felszállítás (beleértve az 1888-iki maradványt is) 606,463 darabot tett — ebből 373,283 magyar, a többi szerb (141,254) és román (10,033); az összérték 22.977,570 frt, melyhez számítva a felétegetett takarmányt (6.581,770 frt), lesz főösszeg 29.559,340 frt. Evvel szemben az elszállított sertések száma 511,608 darabot, értéke 27.807,220 frtot, a fennmaradt készlet pedig 97,855 darabot tett, melynek értéke 4.883,220 frtra rug. Az elszállított sertésekből 316,847 esik a kiviteli továbbításra, 19,562 darab Felső-Magyarország szükségletére és 175,199 darab budapesti és vidéki fogyasztásra. Az üzletre károsan folyt be a száj- és körömfájás, mely miatt Németország kezdetben egészen elzárta magát, később pedig csak egyes városokba engedte be nagy óvatossági rendszabályok mellett a magyar sertést. Hogy e károsodást, a forgalom lanyhaságát számokban is kifejezzük, elég lesz arra utalnunk, hogy 1888. végén 81,893 darabnyi létszám volt Kőbányán, miglen a múlt évi december 31-iki kimutatás szerint ugyanott 606,463 darab volt található! Még praegnansabb adat az, hogy mig aprilban a tiszta suly kilója után 54 krajczárt jegyeztek, ezen ár az év végére 45 krajczarra szállt le!!! A jelentésből szó szerint idézzük a tenyésztő gazdákat érdeklő következő részleteket.

„Áttérve magára a termelésre, ez minőség és mennyiség szerint a kívánalmaknak megfelelő volt, csupán a hussertés hiányának pótlásánál, különösen oly időszakokban, a mikor husáru keresett, még mindig a kevésbbé zsíros szerb sertésekre vagyunk utalva, hogy piacunk assortirozottabb legyen és vevőinket állandóan piacunkhoz köthessük.

A husfajtára szükségünk van; — a hol tehát az égalji és földrajzi viszonyok lehetővé teszik, lássunk hozzá a hussertés intenzívebb tenyésztéséhez.

Általában pedig ajánljuk mezőgazdáinknak a lehető olcsóbb és nagymennyiségű termelést, hogy sikerrel versenyezhesünk.

A termelés az előző évhez képest, miután termékünk előnyös áron kelt el, ez évben növekedést mutat ugyan, de félnünk kell attól, hogy az ez évi kedvezőtlen üzlet visszahatással lesz és tenyésztőink, eddigi szokásuk szerint, a tenyésztést csökkenteni fogják, a mi esetleg jobb fordulat beálltával, mint már többször megesett, a szükségnek megfelelő jutányos anyag hiányát fogja eredményezni. —

Végül közöljük a kőbányai kereskedelmi szokást: Az árak kilogrammonként tisztasúly után értetnek; a sertések elevenen mázsálattnak, páronként 45 klgrm. életre levonatik és a tiszta összegből 4% levonás engedélyeztetik; eleven sulyra vételnél színt 4% levonás szokásos. —

Felkérés!

Még a múlt év végén szétküldöttem egy előfizetési felhívást „A jégkár ellen való biztosítás és a károk becslése” című műre. A munka a kitűzött időre megjelenvén, fölkérem azokat, kik előfizetési felhívásomat megkapták s talán gyűjtöttek avagy rendelni óhajtanak a munkából, hogy a „felhívást” szíveskedjenek beküldeni. Kik az előfizetési íven rendelik meg a könyvet, még mindig hajlandó vagyok az ott kilátásba helyezett kedvezményt megadni.

Különben bolti ára 1 frt 50 kr. s ugy nálam, mint bármely hazai könyvtárunknál megrendelhető.

Debreczen, 1890. február hó.

Szücs Mihály,
gazdasági tanintezeti tanár.

Könyvkiadó vállalatunk

mely összes hazai szaklapjainknak méltányoló elismerése mellett fejezte be első két évfolyamát, jelenleg a III-ik cyclusra hirdet a következőkben előfizetést:

Az erdélyi gazd. egyesület irodalmi szakosztályának könyvkiadó vállalata 1890. évi III-ik folyamában a következő 4 füzetet fogja kiadni:

„A gazda, mint építőmester“, írja Domokos Kálmán, gazd. tanintézeti igazgató;

„A kukoricza miveléséről“, írja Ruisz Gyula, ménesuradalmi intéző;

„A házi kert“, írja Ritter Gusztáv, gazd. tanintézeti főkertész;

„A gazdaságra hasznos és káros állatok“, írja Dr. Szaniszló Albert, gazd. tanintézeti tanár. —

Az egyes füzetek negyedévenként küldetnek szét; a négy füzet előfizetési ára 80 kr.

Gazdasági egyesületeknek, iskoláknak és egyeseknek is, ha egy névre egyszerre fizetnek elő:

25— 50 példányt, 1 példányt 75 krba számítunk

50—100 „ 1 „ 70 „ „

100—150 „ 1 „ 65 „ „

150—200 „ 1 „ 60 „ „

bérmentes elküldéssel.

Az előfizetési pénzek az erdélyi gazdasági egyesület pénztárához, Kolozsvárra czimzendők.

Egyes füzetek csak könyvkereskedői uton kaphatók és 1 füzet ára 25 kr. leend. —

— Az önzetlen derék vállalatot, melynek múlt évi utolsó füzetéből ma mutatványt közlünk, melegen ajánljuk t. olvasóink szives figyelmébe. —

Szerkesztő bizottság: elnök Szabó Lószef; Dr. Berde Áron, Br. Jósika Sámuel, Szabó Sámuel, Vörös Sándor.

Felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

H I R D E T É S .

(1.)

ELADÓ

(2—3.)

 tenyészbika,

erdélyi magyar fajta, 4 1/4 éves; megtekinthető nálam Magyar-Gorbón, (pósta és vasuti állomás.)

Lészay Ferencz.

P I A C Z I Á R A K.

A heti vásár			Gabona mérték	Tiszta búza	Elegy búza	Rozs	Arpa	Zab	Törökbúza	100 kiló		1 köbméter tüzifa	1 kiló marhahús
helye	napja	mérték								széna	szalma		
k r a j e z á r o k b a n													
Budapest	február	27	métermázsa	873	—	827	920	807	478	—	—	—	—
Brassó	február	21	hektoliter	650	450	470	520	280	380	180	80	260	36
Deés	február	18	"	860	780	640	—	380	560	380	220	260	28
Fogaras	február	21	"	640	580	450	—	280	380	250	140	210	31
Gyula-Fehérvár	február	22	"	600	500	450	—	300	375	280	120	275	34
Kézdi-Vásárhely	február	20	"	620	—	450	450	300	400	350	90	250	22
Kolozsvár	február	27	métermázsa	850	—	730	—	700	500	360	180	300	38
Maros-Vásárhely	február	27	"	812	735	—	—	720	487	280	—	300	32
Nagy-Szeben	február	21	hektoliter	620	500	440	400	280	360	200	150	350	36
Nagy-Várad	február	25	"	612	545	555	371	270	322	280	160	280	44
Sepsi Szt.-György	február	24	"	620	570	480	340	290	380	400	150	150	32
Szász-Régen	február	20	"	660	565	460	360	275	380	310	210	260	28
Torda	február	22	"	600	400	500	—	275	325	300	30	225	32

Nyom. Gáman J. örök. Kolozsv.